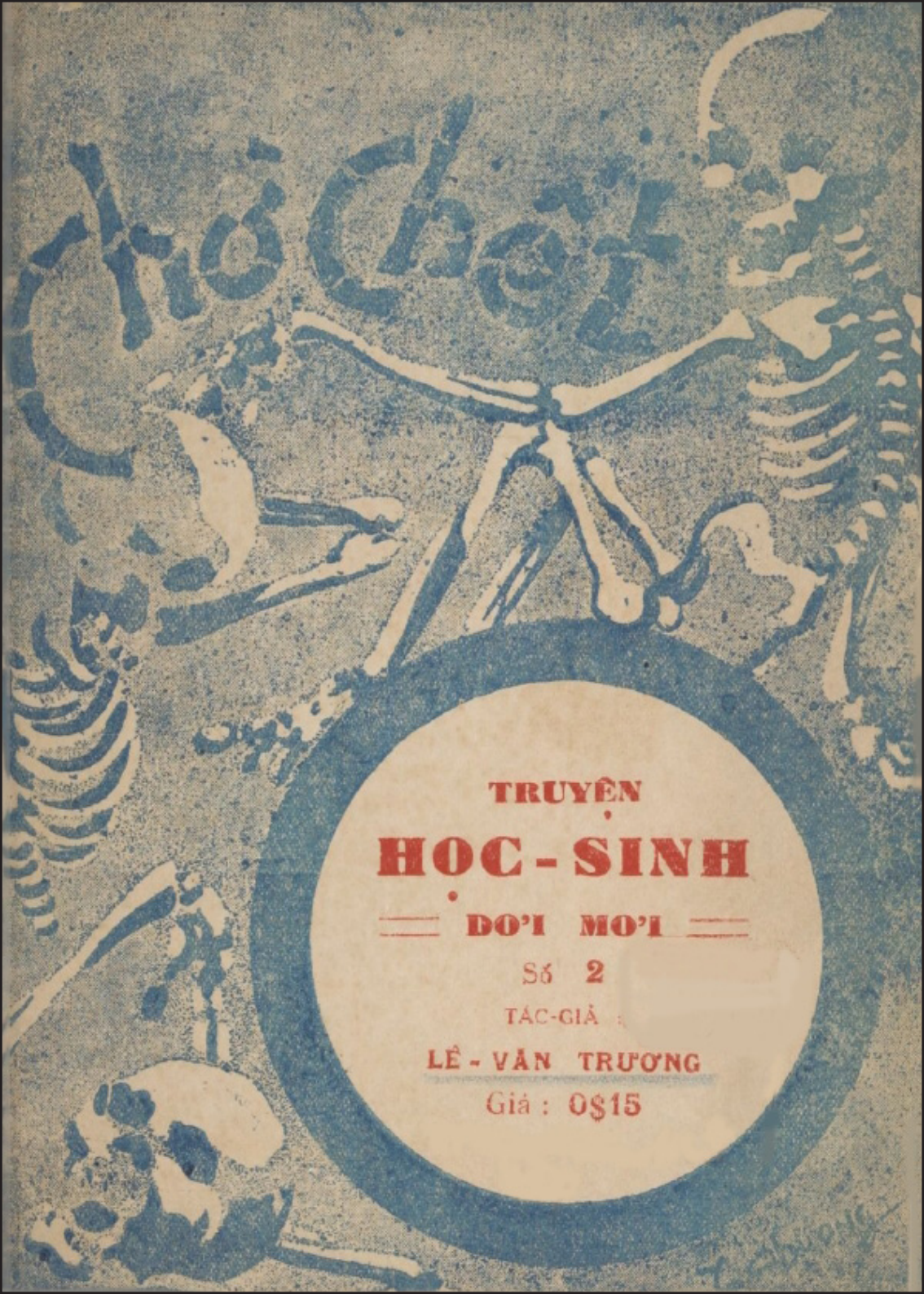




Hồ Chết

TRUYỆN
HỌC - SINH

— DO'Ì MƠ'Ì —

Số 2

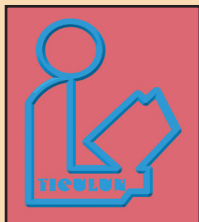
TÁC-GIẢ :

LÊ - VĂN TRƯỞNG

Giá : 0\$15

CHỜ CHẾT

LÊ VĂN TRƯỜNG



Này các em có những con mắt sáng, có những làn má hồng hồng, có bao giờ các em nghĩ đến ngày mai, nghĩ đến cái tương-lai xa thẳm nó đang chờ các em chưa ?

Các em có bao giờ tự nhủ rằng cái tương lai ấy rực-rỡ hay mờ-tối là do sự cố gắng hay lười-biếng của các em ngày nay chưa ?

Nếu có thì các em hãy lắng nghe truyện này của ông chú anh kể cho anh hỏi anh cũng còn đang tê đít trên ghế nhà trường như các em.

Ông chú anh bây giờ đã ra người thiên-cổ rồi ! Ta hãy ngả mũ chào những người đã khuất, thứ nhất càng nên chào với một thành kính những người đã để một kỷ-niệm đẹp để cho đời chúng ta.

Vài nét để giới thiệu với các em ông chú thân yêu của anh.

Lẽ tất-nhiên là con nhà nho. Mà đã là con nhà nho thì lẽ tất-nhiên là búi tóc củ hành, kính trắng. Nhưng anh phải vội-vàng nói ngay để các em biết ông chú của anh tuy là nhà nho, nhưng không phải thuộc về cái hạng dài lưng tốn vải, ăn no lại nằm. Cụ chăm làm và ít nằm lắm. Cụ lại cũng không đóng vai anh đồ để vợ nuôi, vì cụ

làm thuốc phát tài lắm.

Không biết có phải vì cụ có cái búi tóc củ hành mà cụ làm được đàn anh thiên-hạ, hay bởi cụ là đồ đệ của Lãn Ông, Biển-Thước¹ mà người ta kính phục, chỉ biết ai cũng yêu mến và nể sợ cụ.

Anh yêu-mến cụ lẽ thứ nhất là chú anh mà lẽ thứ hai vì cụ nói chuyện có duyên lắm và có nhiều chuyện cở-tích hay lắm.

Anh nể sợ cụ vì bốn phận con em buộc phải nể sợ cụ. Anh lại nể sợ cụ bởi vì cụ có những câu chế riễu chết người và có những bài thơ hài hước nó đánh dấu chàm muôn năm lên mặt một người.

Nói thế để các em biết rằng cụ vui tính lắm. Đương khi nhấp nhấp chén chè tàu hay khề khà ly rượu, chuyện cụ thật nở như gạo vàng.

Vời nước da mặt đôi môi, với bộ râu trắng như cước - không phải bảo vì là con cháu mà suy tôn cha chú, nhưng sự thực nó thế thì phải nói thế - lắm lúc chú anh trông phong cốt thanh-cao phảng phất như một ông tiên, hay ít nhất, cũng là một triết-nhân thoát tục.

1 Những danh y đời xưa

Mà chú anh là một triết-nhân thật. Triết nhân ở cách xử thế khác phàm, mà triết-nhân cả ở cái bề ngoài đạo mạo.

Điều này cũng không phải là anh thừa cơ-hội kể chuyện cho các em mà ca tụng công-đức của cha chú, anh nhắc lại việc này để mong các em cũng nên để ý đến những lời chú anh đã giậy dỗ anh. Nó có ích cho đời các em, biết đâu !

Các em có để tai nghe chú anh hay không, không biết, hay đời các em sau này có được ảnh hưởng gì tốt lành về những lời giáo-huấn của chú anh mà anh nhắc ra đây không, anh cũng không biết nốt. Anh chỉ biết rằng trong đời anh sở dĩ biết yêu sự làm việc, biết yêu-thương mọi người là nhờ đã biết lắng tai nghe những điều mà chú anh đã giậy anh.

Trong cái mớ trâm ngôn của các danh-hiền mà chú anh đem ra giậy anh kể thì nhiều lắm, nhưng anh nhớ rằng anh chỉ nhớ có hai câu, và chính hai câu ấy đã làm cho anh thành người.

Một câu nó khai thông phần hồn của anh để anh biết mở cái vô cùng của trái tim cho cổ tới cái vô cùng của đất giời, một câu nói giúp anh thu được nhiều hiệu quả trong thực tế khiến cho cái thân anh thành ra thân hữu

dụng.

...

Các em có biết rằng người Tàu thường hay theo trực giác mà tư tưởng, rồi rút các ý tứ vào mấy câu tổng yếu rất vắn-tắt để làm cốt, thành ra khi đọc những câu cách ngôn ấy, người ta phải biết lấy ý mà hiểu ra ngoài văn tự mới rõ được Cái lối lấy trực giác như thế mà khó thật, nhưng đã hiểu thì hiểu hết các lẽ, lĩnh hội thì sâu lắm.

Cái lối hành văn tổng hợp này khác hẳn với cái lối phân tích của người Âu tây nhất nhất là theo lý trí mà suy luận, rồi lần theo sự lý nọ sang sự lý kia, nguyên nhân này đến nguyên nhân khác.

Các em học theo lối Âu-lây thấy cái gì cũng diễn-giải được ra một cách rõ ràng, các em đừng tưởng lối học của người Tàu không có phương pháp đâu. Nếu các em biết lấy ý mà hội, cố suy nghĩ để hiểu thì các em sẽ thấy rằng người Tàu vẫn có phương pháp hẳn hoi, nhưng cái phương pháp ấy chỉ cốt ở tinh thần toàn thể, chứ không phải ở hình thức từng bộ phận nhỏ.

Thì đây các em hãy nghe ông chú anh giảng câu ấy cho anh, có phải lý thú không ?

«Bao nhiêu dơ bẩn, rác rưởi, nhất nhất cái gì cũng chảy ra sông, lại hàng trăm con sông ấy chảy về bể, ấy thế mà bể có vì chứa những chất dơ ấy mà bẩn đâu. Cháu phải làm sao tu cho thân mình được như bể Xương kia, dung được tất cả mọi người mà vẫn giữ cho thân mình được trong sạch và nguyên vẹn. Bể chứa dơ mà không bị thối lây là vì bể có chất muối mặn ở trong. Hãy cố gây cho đời cháu một căn-bản đạo đức vững vàng thì rồi thân cháu sẽ cũng được như nước bể kia chẳng còn sợ một sự nhiễm độc nào, lại còn có thể giúp ích cho biết bao người khác.

Nói vậ lại, thì cháu cố làm sao cho thân cháu được như ánh trăng trong kia, dù nơi gác tía lầu son cũng soi tới, mà chỗ vũng bùn lầy lội cũng ngã vào. Nhưng tuy thế mặt giăng cũng chẳng cần phải nhờ đến vàng son của đài các để lộng lẫy rồi. Mà nó cũng ô-uế, trong sáng thêm, rục-rỡ nó cũng đã rục rỡ không vì ngã vào bùn lầy mà nó vẫn hoàn trong-sáng. Nói tóm lại, nghĩa là cháu phải cố làm sao cho có cái đức độ của người quân tử thì tiến lên sẽ giúp được người mà lui về thì cũng giữ được mình».

Đấy các em nghe chưa ? Rõ ràng sáng-sủa lắm đây chứ, lại còn rộng-rãi, cao siêu là khác nữa.

9 | Chờ Chết

Còn như về sau thì có ý khuyên người ta, thứ nhất là người bề trên phải nên rộng hiểu bốn phận và phải cần có lượng dung người ².

Làm cha phải biết nhận sự con em hư hỏng là vì mình không biết dạy dỗ. Làm anh thì phải biết nhận các điều lỗi của em làm điều lỗi của mình nghĩa là trước hãy trách mình. Đại-loại là như thế, nó cũng bắt ngoại cái ý phải biết lấy lượng xử với mọi người,

Đến như câu cách ngôn thứ hai thì, hỡi các em, các em nên thương cha mẹ, họ-hàng, đồng loại mà nghe lấy. Các em nên thương chính cái thân các em mà nghe lấy.

Chính cái thân anh đây sở dĩ vượt được bao nhiêu cản trở khó khăn ở đời là nhờ nó. Anh có một địa vị cón-con trong văn học cũng nhờ nó. Anh sống làm người mà không hổ với cái tên người cũng nhờ nó.

Và anh dám chắc rằng sau này nó sẽ giúp anh làm được nhiều công việc hữu ích nữa.Ồ, biết đâu rồi sau đây vài ba chục năm, nếu giời cho anh sống, anh lại chả gây được một sự nghiệp văn-chương bởi nó ? Nó kiến-hiệu ngay, nó làm cho đời ta vui-vẻ trông thấy. Nó giúp ta được ăn ngon, ngủ yên, nó giúp ta có quần lành

2 Các em muốn thật rõ nghĩa về này thì hãy đọc «Người anh cả». Đã có giảng ở đây

áo ấm.

Với cái đạo bùa hộ-mệnh ấy, chắc chắn là ta có thể sống vẻ-vang và ý-nghĩa đời sống của ta.

Đây này, các em hãy nghe, vắn-tắt lắm, dễ hiểu lắm, dễ nhớ lắm, nó chỉ ngắn có mười chữ thôi, nhưng nó dài, nhưng hiệu-nghiem nhiệm-mầu.

«Dục hầu sinh sự-nghiệp, tu dụng tử công phu». Dịch nôm là : nếu muốn có sự nghiệp, hãy tu dùng bằng cái công phu chết đi. Nói tóm lại, nghĩa là khuyên người ta phải chăm chỉ. Các em ơi, nếu các em biết đi trong đường đời với cái khẩu-hiệu : «Cố gắng, cố gắng không ngừng, cố gắng luôn luôn, cố gắng mãi mãi» thì quyết rằng đời các em sẽ có đầy những vinh-quang, đầy những hương thơm, đầy những ánh sáng. Và bất-cứ ở cảnh ngộ nào, địa vị nào, các em cũng tìm được một lối đi đẹp-đẽ cho đời mình. Mà các em sẽ không phải xấu-hổ về những ngày giờ mà Thượng-đế đã ban cho các em.

Đã đem trình-diện với các em ông chú yêu quý của anh rồi, bây giờ anh lại cần phải nói để các em biết ông chú anh đã kể cho anh truyện này ở trong trường hợp nào.

Nhưng trước khi nói và kể truyện, anh cần phải xin lỗi các em vì anh đã ra ngoài để và dài giòng văn tự quá.

Các em ơi, các em hãy tha thứ cho anh đi. Anh dài giòng văn-tự bởi vì anh muốn cho đời các em cũng thấm nhuần được ít nhiều ánh sáng, tí chút chân-lý mà đời anh đã được thấm.

Anh dài giòng văn tự bởi vì anh yêu các em quá, anh yêu ở các em gia-đình mà các em là nguồn vui anh yêu ở các em tổ quốc mà các em là hi-vọng.

J'aime en vous la famille dont vous êtes la joie, J'aime en vous la patrie dont vous êtes l'espoir.

GUYOT

Trời ôi, chỉ có kẻ nào mặt người dạ thú mới không biết yêu các em, mới không nhận thấy các em là giường cột của ngày mai, là cái lẽ sống tối cao của chủng-tộc.

Các em, hãy tha thứ cho anh đi, và hãy yêu anh đi, yêu anh để nếu anh có hèn yếu, chưa biết sống cho cái lẽ sống tối cao ấy thì rồi anh sẽ biết.

Các em, hãy yêu anh đi, để nếu anh đã biết sống cho cái lẽ sống tối cao ấy rồi thì nhờ tấm lòng yêu ấy che chở, anh sẽ sống nó được một cách vững-vàng như thiết

thạch.

Các em, hãy yêu anh đi, vì thân anh chỉ có giá, sự trước tác của anh chỉ có nghĩa trong tấm lòng son-sắt của các em. Được các em yêu, anh là tất cả, mà không có các em thì anh chẳng là gì, bởi vì không có các em thì ai ở cái đất này dám nói nắm được ngày mai.

Các em hãy tha thiết yêu anh đi, bởi vì các em là **Đại hy vọng**, mà anh là kẻ cơ-hàn ngửa trông một ân-tứ, và cần phải được sưởi ấm dưới cái lửa mắt của các em.

Sau khi anh đánh người u già và la to :

- Ngày mai, tao không cần !

thì chú anh đang ngồi xem sách quay lại :

- Cái gì đẩy cháu ? cái gì đẩy u già ?

Anh chưa kịp giả nhời thì u già đã thừa ngay :

- Thừa ông, con bảo cậu ấy để dành thịt kho đến mai ăn, chứ nhớ mai không có chợ, không mua được thì ăn bằng gì, cậu ấy không nghe, cậu ấy nhất-định giữ lại ăn cả, rồi cậu ấy đánh con.

Chú anh cười khà khà, rồi vuốt bộ râu trắng như cước:

- Thôi để cả cho nó ăn cho sướng cái bữa hôm nay, nó là thằng ăn tham, u không biết à ?

Rồi nhìn anh :

- Thế bao giờ thì cháu nhất định chốc mép đầy để chú liệu tán thuốc sẵn chờ cháu.

Anh cười :

- Cháu chả bao giờ chốc mép cả. Cháu không phải là ăn tham, cháu khoẻ thì cháu ăn nhiều. Của chú thì cháu ăn, chứ có phải là của ai mà bảo cháu là ăn tham.

Chú anh lại cười :

- Ồ phải lắm, lý-sự lắm ! Chú có thằng cháu đão đẽ đây.

Anh tưởng chú anh khen thực, đặc chí :

- Chứ cháu chú lại chẳng lý-sự à ?

Cơm xong, chú anh dắt anh sang sớm bên chợ. Đường đi qua chợ làng. Đến chợ, chú anh gọi người coi chợ ra cho y hai xu. Người coi chợ đã bạc phơ cả đầu tóc vãi chú anh rạp xuống tận đất.

- Thật cụ phúc đức quá, không có cụ thì thật con nhiều khi khốn đốn.

Anh thấy tên coi chợ dơ dáy, và anh biết chẳng có thể chờ đợi gì thú vị ở đây, anh kéo tay chú muốn đi ngay nhưng chú anh không đi vội, lại hỏi tên coi chợ một cách rất ôn tồn :

- Ông năm nay bao nhiêu tuổi nhỉ ?

- Bẩm cụ, con sáu mươi ba, bằng tuổi cụ.

Rồi bỗng y thở dài :

- Hồi ấy, giá cụ cứ để con giết phất nó đi rồi con đi tù

có phải hơn là sống thế này không ?

Tai anh thốt-nhiên vênh lên bởi chữ giết, chữ tù.

Chú anh chắc lưỡi :

- Đó là lỗi tại ông chứ, đâu phải là tại tôi. Tôi can ông đừng làm một việc bậy là bởi thấy việc ông không nên làm thì can, chứ tôi có tính đâu đến chỗ nghèo đói của ông bây giờ. Người sáng đi hỏi người mù là lỗi tại ông, chứ lỗi đâu tại nó.

Cứ ngần ấy câu cũng đủ khêu gợi cái óc tò-mò của anh, khiến từ đấy, anh cứ hỏi chú anh luôn miệng về truyện người coi chợ. Chú anh để cho anh khản khoản mãi, mới kể chuyện này cho anh nghe :

«Lão coi chợ ấy trước kia cũng là người khả giả, và làm ăn chăm chỉ lắm. Y ngày nay đến nỗi thế này là vì y quá tin lời thầy bói. Chú nhớ cách đây mười hai năm, một hôm tên thầy bói bảo cho y biết rằng số y chỉ sống được có một năm nữa thôi. Y sợ quá, y gặng hỏi mấy lần thì tên thầy bói cũng cứ nhất-quyết như thế.

Y không tin làm sao cho được, bởi tên thầy bói đoán cho nhiều người nhiều cái đúng lắm.

Ấy thế là y về nhà nằm gục ba bốn ngày, mặt cứ như người đã chết rồi. Y bỏ cả ăn, cả làm. Họ hàng nhà y đến khuyên-giải y thì y chỉ giả nhời :

- Số tôi một năm nữa thì chết, tôi còn làm ăn làm gì ? Làm ăn mà mình không được hưởng hơi đâu.

Mọi người khuyên can thế nào y cũng chẳng nghe. Y cứ nằm rũ ra như con cú sầu vạn-niên. Hồi ấy chú biết truyện, chú cũng có đến thăm y. Nhìn thấy y, chú có cái cảm tưởng như nhìn thấy một người đã dần nửa mình vào trong ma.

Chú có cái cảm tưởng ấy không phải vì tin ở lời tên thầy bói, mà bởi vì hình thù và mặt mũi y trông như một cái xác chết.

Vì thất vọng, da mặt y cứ xanh dòn, mà quần áo thì y chẳng chịu thay, cứ để tả tơi, mùi hôi thối xông lên nồng-nặc. Chú cũng có lấy một vài điều nghĩa lý mà khuyên-can y, nhưng nó làm sao cho lại những kẻ vừa ngu, vừa mê-tín.

Những kẻ ấy phải cần có bài học của giới. Chú khuyên cháu sau này đừng có sợ những tai-nạn. Những tai-nạn ấy giới đeo xuống đời cháu hoặc để cho cháu có cơ hội mà xửa đổi một vài điều lầm-lỗi, hay hoặc giả muốn để

cho cháu biết một cái gì mà cháu chưa biết đấy thôi.

Cháu lại nên nhớ ở đời này chỉ có giới có thể giết mình, chứ người thì không sao giết mình được. Vì thế cho nên ta cứ *ngô nhật tam tỉnh ngô thân*³, rồi làm theo những điều mà lương tâm buộc ta phải làm, chứ việc giới mù mịt, hơi đâu mà nghĩ tới. Ta cứ ngày nào cũng làm hết cái phận sự làm người của ta, ấy là ta theo ý giới rồi. Mà kẻ nào đã theo ý giới thì tất không bao giờ đoán-mệnh.

Tên coi chợ này nó không theo ý giới, mà lại theo lời dự đoán của một người, thứ nhất cái người ấy lại là anh thầy bói thì đời y lắm là phải lắm rồi, y tự giết y đấy chứ.

Y nằm rũ ở số nhà ít ngày, rồi một hôm y ngóc giậy, gọi người bán hết cả gia-tư điền sản, trâu bò, lợn gà.

Úi già, được cái tin ấy, họ-hàng y kéo đến can-ngăn nhé. Với ai, y cũng chỉ giả nhời vắn-tắt có một câu :

- Còn một năm nữa, tôi chết, chẳng bán sạch đi để ăn chơi cho sướng thì lúc chết cũng chả đem đi được.

Ai mà có thể lý-luận với một người đã nghĩ như thế, và đó là của y, quyền y, y bán, ai mà cấm y được.

3 Một ngày ba lần sửa lỗi mình

Chú nhớ hồi đó, y bán được tất cả hơn năm trăm. Y để một trăm cho người cháu để làm ma, còn thì với số tiền còn lại, y đem ra chia đều ra làm mười hai phần để tiêu trong mười hai tháng.

Y may một bộ quần áo nhiều đỏ, rồi thì cứ sáng sáng, y ra hàng đánh chén tiết canh lòng, chiều lại về nhà đánh chén chân giò chả nướng.

Xưa nay, y không biết uống rượu, nhưng y cô uống bởi y nghĩ ở đời chỉ có rượu là thú. Uống mãi thì phải quen, ấy thế là từ đấy, y say khướt suốt cả ngày.

Nghề đã say thì nói nhảm, y cà-khịa với tất cả mọi người. Trước người ta nghĩ y sắp chết, chẳng ai thèm chấp, nhưng sau vì y được thể đề làn, cứ chửi người ta mãi, người ta tức, giáng cho y những trận nên thân. Trước kia y hiền-lành chẳng gây sự với một ai bao giờ.

Mọi người trong làng từ đấy ghét y lắm vì y càn-dỡ không còn chỗ nói. Say vào là y ngồi ở hàng nói nhảm và chửi lung tung.

Vì ghét y cho nên nhiều người cầu cho y đến cái hạn ấy, y đừng chết để cho y phải nghèo đói, phải khổ sở.

Kẻ loài người thì nhiều khi thật là xấu bụng đối với nhau, nhưng cháu cứ xem như cái cung-cách thế này thì

ai chịu làm sao cho được.

Mỗi lần ra hàng, y đánh chén, y gặp miếng dồi lên là y chửi đồng :

- Ở làng này, đã thắng nào bữa bữa có miếng dồi như thế này để ăn như ông ? Ông sắp chết đây, nhưng ông cũng đã sung sướng hơn bố chúng nó.

Nhất là mấy tháng về sau, gần đến ngày hẹn cho y chết thì y quá lắm. Nhiều khi say rượu rồi, y gặp ai cũng đuổi đánh; vừa đuổi y, vừa la :

- Ông sắp chết rồi đây ! đũa nào có muốn dây với ông thì dây.

Ai mà dây với y làm gì. Người ta không dám dây với thằng say, nhưng người ta ghét nó lắm lắm.

Cái tháng sau cùng của cái tử kỳ của y thì thật là một tai-họa cho cả làng, thứ nhất là một tai họa cho họ-hàng y.

Y nằm uống rượu ở ngay trong áo quan mà y đã mua trước, y từ trong ấy kể tên từng người ra mà chửi, chửi cho tới khi nào mệt, y nằm kênh ngay ra đấy mà ngủ.

Cái ngày mà tên thầy bói đoán thế nào y cũng chết thật là một ngày rộn-rịp cho cả làng.

Già, trẻ lớn bé kéo đến nhà cháu y đông như hội, dầm nát cả một đàn bầu, khiến cho cháu y cứ la giời, la đất, nhưng người đông quá, làm sao mà cản cho xiết được.

Ở đường cái, ở ngoài đồng, hễ gặp nhau là người ta hỏi nhao nhao :

- Thế nào, lão Thủ nó đã chết chưa ? Thầy bói hẹn đích ngày hôm nay đây mà.

Thậm chí cả những người ở các làng bên cũng tò mò kéo đến xem. Thậm chí các người ở tổng bên cũng đổ đến. Làng ta thốt nhiên có cái quang-cảnh mở hội, lại còn đông hơn và đậm-dịch hơn mở hội là khác.

Thôi thì hàng quà, hàng bánh, thật là kéo đến chật ních đường làng.

Từ sáng mờ mờ, y đã tắm rửa tử tế rồi vác một chai rượu lớn và một cái chân giò to vào nằm trong quan tài, y vừa đánh chén vừa chào mọi người. Mọi người thấy thế buồn cười, nói bông với y, y cũng lại nói bông với mọi người.

21 | Chờ Chết

- Ông không ốm đau làm sao cả, thì chết làm sao được ?

Y tu một ngụm rượu :

- À, số giờ bắt chết thì giờ sẽ làm cho mình phải chết, chứ tránh làm sao được. Tôi chết, tôi sắp chết đây! chào các ông các bà nhé.

Mọi người phì cười :

- Nhưng giờ bắt ông chết bằng cách gì chứ ?

Y nhắm một miếng thịt :

- À, ai mà biết được với giờ.

Rồi vì hơi men bốc, y gào to

- Tôi chỉ biết là tôi sắp chết thôi.

Y chén khướt, rồi y nằm sòng sọt vào trong sàng chờ chết, rồi vì rượu ngấm, y ngủ biến đi lúc nào không biết.

Y ngủ, y ngủ say lắm. Tiếng ngáy của y như kéo gõ từ trong sàng đưa ra làm cho nhiều người phải thì thào bàn-tán :

- Ăn khoẻ, ngủ khoẻ như thế kia thì chết làm sao cho được.

- Nếu thầy bói nói sai, hôm nay không chết thì rồi hết tiền, hết bạc, muốn chết cũng không được chết đấy.

Người ta hỏi thăm người cháu thì biết rằng tiền của y đã hết sạch rồi chỉ còn gọn một trăm bạc để làm ma.

Y ngủ, y ngủ cho đến quá trưa, rồi y ngồi dậy thấy mình chưa chết lại đòi chén. Nhưng lúc ấy tiền y đã hết, thằng cháu đời nào chịu ứng cho y. Con nghiện rượu lên, y bực mình quát bảo người cháu :

- Thôi thế thì mày trích một đồng trong số tiền trăm bạc làm ma mua cho tao chai rượu và mấy hào lòng vậy.

Thằng cháu đời nào nghe :

- Úi già, cách thức ông bắt làm ma như thế mà ông để lại cho có trăm bạc thì tôi thiệt, nay ông lại lấy đi một đồng để đánh chén thì tôi lấy đâu tôi bù.

Y đập thành sảng đùng đùng :

- Thế thì khi làm ma tao, mày bớt cái gì đi cho đủ đồng bạc vậy.

Kẻ nói ra, người nói vào, tên cháu buộc lòng phải đưa đồng bạc cho vợ ra chợ mua lòng và rượu.

Có lẽ vì bối-rối, chị ta quên phăng mất cái khoản mắm tôm. Y thấy thiếu quát inh ỏi :

- Mày muốn cho tao chết phải thành ma đói ma khát hay sao thế này mà tao còn sống sờ sờ đây, mày đã chiết phần mắm tôm của tao ?

Mọi người cười ồ :

- Ông này chắc chết đi sẽ làm con ma khôn.

Y uống, rồi y say, rồi y lại nói nhảm, nói nhí. Rồi say quá, y lại nằm lãn ra ngủ, tiếng ngáy cứ pho pho. Tối rồi, mọi người không thể chờ xem y chết được nữa, đều kéo nhau về.

Y ngủ một giấc cho tới nửa đêm thì y thức giấc, thức giấc thấy tối om và sờ thấy thành sảng, y tưởng rằng mình đã chết thật và hóa ra ma rồi ! Lúc ấy thì thật là y yên trí y đã chết rồi.

Nhưng y yên-trí không lâu, vì y thấy khát nước lắm, và cháu phải biết một khi say thì khát nước ghê lắm !

Khát quá, không cạiu nổi, y nhồm dậy đi tìm nước uống. Ngay cái lúc y nhồm dậy ấy, y cũng vẫn tưởng y

là ma, và y cho rằng ma cũng vẫn phải uống nước như người trần. Nhưng tới khi y ra đến vại nước, y sờ thấy cái gáo, y dận chân lên hòn gạch mà thường ngày y vẫn dẫm chân y ngợ rằng mình chưa chết.

Nốc nước vào thấy mát ruột mát gan, y càng ngợ nữa. Và rồi đến khi vào trong nhà y vấp phải thành săng ngà đau điếng, y mới bồi hồi nhận thấy mình chưa chết. Và y nghi nghi rằng anh thầy bói đã nói sai.

Nhưng kỳ thay, y nhận thấy mình sống mà y không mừng nhé. Chẳng những thế, y còn lấy làm lo, lo rằng một khi sống mà gia-tư điền-sản đã bán hết đi rồi thì lấy gì mà sinh sống.

Y không nằm vào trong áo quan nữa, và y đã thấy oán anh thầy bói. Oán ở chỗ nếu y sống thì y phải khổ sở nghèo túng, oán ở chỗ vì anh thầy bói đoán sai mà y đã tiêu phí đi trong một năm nay cái đồng tiền mồ hôi nước mắt của bao nhiêu năm.

Trước kia, y lo chết bao nhiêu thì bây giờ y lo sống bấy nhiêu. Đành là sống, nhưng lấy gì mà sống. Cái phút y nhận thấy mình không chết ấy thật là một phút ảo-thuật nó đã mở mắt cho y nhìn thấy lắm cái mà trước kia y chưa nhìn thấy.

Y lo, y lo sống lắm. Nhưng may cho y còn số tiền dành để làm ma, còn cổ ván vàng-tâm này, và còn cái áo nhiều đở, ít ra cũng bán được đồng bạc.

Y vừa nói, vừa sờ áo, nhưng giời ôi ! trong một năm lẫn lóc với đất cát, cái áo đã bực. Lúc ấy, y liền thấy toát mồ-hôi, toát mồ hôi vì tiếc cái đồng bạc của y không thể có bởi sự đem bán cái áo nữa.

Buổi sáng, cháu y thức giậy thấy y nằm sóng sượt bên chiếc săng chẳng nhúc nhích, lại tưởng y chết, liền kêu rầm lên. Tiếng kêu ấy làm cho y vùng giậy, rồi y hót-hơ, hót-hải vừa kêu giời vừa than thở :

- Giời oi, tao không chết mất rồi, tao không được chết rồi ! Thằng thầy bói nó lừa tao, nó giết chết tao !

Y không chết thật, y sống, sống mãi. Y cũng định tâm với cái trăm bạc làm ma, với số tiền bán áo quan, y sẽ lại cố làm ăn để gây dựng cơ đồ lại, nhưng rủi cho y, y đã mắc phải cái chứng nghiện rượu, không uống không được. Và trong một năm thả đông thả dài đã quen, y không mó tay vào việc được nữa. Y đã mắc phải một cái bệnh ghê gớm nhất trên trần-thế : bệnh lười.

Từ đây, y thả đông thả dài, uống rượu nhắm nhí, rồi trăm bạc hết, rồi số tiền bán cái áo quan vàng-tâm cũng

hết nốt.

Rồi thì đói đầu gối phải bò, y đến ăn ghẹ, uống ghẹ ở nhà những người quen.

Nhưng lúc ấy họ hàng làng nước đã ghét y lắm rồi, nên chỉ thí cho y một hai bữa là cùng. Và người ta ai cũng phải lo thân, người ta không thể nuôi báo cô y được mãi.

Mà nuôi báo cô ai ? Nuôi báo cô kẻ uống rượu và nói nhảm nói nhí, lại chỉ muốn ăn, không muốn làm.

Không ai dung y nữa thì y bị đói, và còn bị con ma rượu có hành là khác nữa. Ấy thế là một hôm y bị khổ sở quá, y phần chí, y tự tử. Nhưng rủi cho y, không có tiền mua thùng, dùng cái thùng cũ nên nó ỉm, nó đứt. Y không chết được, chỉ bị đau ê cả một bên mình.

Lúc y thấy mình không chết và từ nay sẽ phải hành hạ bởi ma đói ma rét, y liền vác dao ra chợ tìm anh thầy bói.

May cho anh thầy bói hôm ấy chú đi qua cho nên chỉ bị một bữa hú vía và bị băm dừ có cái chấp mà thôi.

Câu chuyện xảy ra giữa chợ hôm ấy thật là vừa đau sót, vừa buồn cười.

Anh thầy bói chạy lạc-lõng mà y thì vừa bắm cái chap vừa chửi âm-ỹ. Thôi thì y chửi anh thầy bói bằng đủ các thứ tên.

Sau khi y bắm cái chap đã dừ, y lại đi sục tìm anh thầy bói khắp chợ.

Lúc y sắp tóm được anh thầy bói thì chú đi qua, chú vội vàng chạy sỏ vào can. May mà lúc ấy vì y đói, y yếu nên chú giăng ngay được dao. Thấy bị mất dao, y lăn ra đất kêu giời :

- Giời ơi ! sao cụ không để cho tôi giết nó một khi nó đã giết tôi như thế này.

Cái tiếng kêu than của y thật là náo nùng ai oán khiến chú nao ruột.

Chú dỗ dành y mãi, nhưng y không nghe, y cứ nhất định đòi giết cho kỳ được anh thầy bói. Thôi thì chú đã dùng bao nhiêu lý nhẽ mà cũng không ăn thua. Sau chú móc túi lấy đồng bạc ra thì hiệu-nghiệm lạ. Y ngóc ngay dậy, cảm ơn rồi-rít. Thì ra cái đói cai-trị loài người một cách ghê khiếp quá.

Sau khi y đã no-nê rồi, chú mới giảng-giải cho y. Rồi chú xin với các cụ cho y coi cái chợ này để y kiếm miếng độ nhật. Đấy cháu trông, bây giờ y sống một

cuộc đời nghèo đói dở sống, dở chết như thế đây.

Sau khi chú tôi kể xong câu chuyện, chú tôi nhìn tôi bằng một cái nhìn dài.

Tôi hiểu ý nghĩa của cái nhìn ấy, tôi vội vàng cúi đầu. Chú tôi đặt tay lên vai tôi, rồi nói bằng một giọng ôn-
tôn, nhưng nó thâm thía biết bao :

- Từ giờ, cháu đừng có nói : ngày mai, tao không cần nữa nhé. Cháu nên nhớ, chỉ có cái ngày mai là có giá cho đời ta thôi. Ta cố sống cho đầy đủ cái ngày nay để cho có đủ điều-kiện gây một tương lai tốt-đẹp đấy. Không có tương-lai, không có hi-vọng gây một tương-lai tốt đẹp, ai mà có can đảm sống được, cháu đã hiểu chưa ?

- Thưa chú, cháu đã hiểu rồi.

Chú tôi trầm-ngâm một khắc rồi lại nói :

- Cháu nên nhớ người ta : đã sinh ra ai cũng phải chết, chẳng biết chết ngày nào. Nhưng nếu ta muốn cho đời ta có ý-nghĩa, ta đừng nên đón cái chết như tên coi chợ kia, đón bằng rượu, thịt, đón bằng sự ăn uống như con lợn. Ta hãy làm hết bổn-phận hằng ngày của một người để khỏi xấu-hổ với mình, để cho giờ phút của đời ta không lúc nào là vô dụng, rồi hãy thư thái chờ nó.